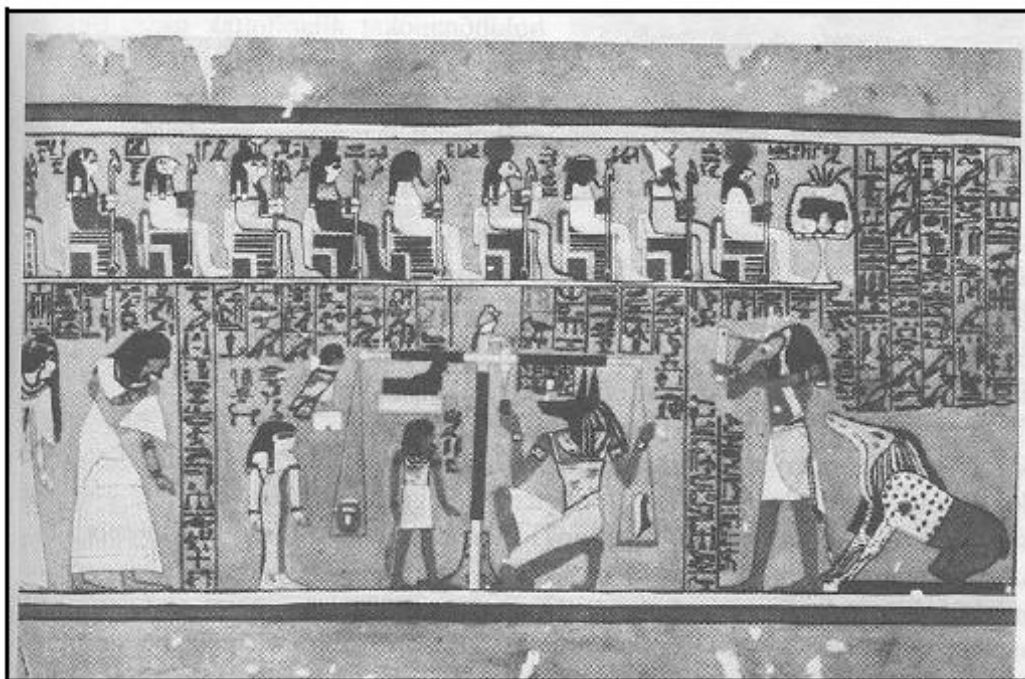

1. közép csomag Ókor esszék

1. feladat

A feladat az ókori keleti vallásokhoz kapcsolódik. Mutassa be a források és ismeretei segítségével az ókori keleti vallások és a zsidó vallás között lévő legfőbb különbségeket!

2009. május (16 sor)

Egyiptomi falfestmény

„Kezdetben teremté Isten az eget és a földet. [...] Teremté tehát az isten az embert az ő képére, Isten képére teremté őt: férfivá és asszonnyá teremté őket. [...] És látá Isten, hogy minden, amit teremtett vala, ímé igen jó. [...] Mostan azért ha figyelmesen hallgattok szavamra és megtartjátok az én szövetségem, úgy ti lesztek nékem valamennyi nép közt az enyéim, mert enyim az egész föld.”

(Biblia: Mózes I. könyve 1.1-31, Mózes II. könyve 19.5)

Az esszé kidolgozása:

A **Kr. e. III–I. évezredben kialakult ókori keleti államok** (Egyiptom, Mezopotámia, India és Kína) vallására a **politeizmus** (többistenhit) volt jellemző. Az istenek **természeti jelenségek** (például víz, vihar, égitestek, termékenység), illetve **emberi életet** (például földművelés, háború, bölcsesség, igazságosság) fölött rendelkeztek hatalommal. A politeista vallások istenei kiszámíthatatlanok voltak, ezért **áldozati szertartások** bemutatásával igyekeztek megszerezni jóindulatukat. Ha ez nem sikerült, akkor pedig **jóslással** próbálták kifürkészni szándékukat. Számos keleti istent tiszteltek valamilyen **állat** (például Egyiptomban pávián és sólyom alakjában) vagy **félig állat, félig ember** formájában (például Egyiptom sakál- és krokodilfejű istenei). A politeizmussal szemben a **Palesztinában élő zsidóság** vallása **monoteista** (egyistenhívő) volt. A zsidók csak **egyetlen, mindenható, örök és jó istent (Jahve)** tisztelnek, aki kiválasztotta a zsidó népet és szövetséget kötött velük. Jahve szigorú erkölcsi előírások (a **tízparancsolat**) betartását követeli meg a zsidóktól. Aki megszegi ezeket a parancsokat, azt Jahve megbünteti. Ezt az egyetlen istent ugyanúgy **nem lehet** semmilyen formában **ábrázolni**, mint ahogy **befolyásolni** sem. Ugyan a zsidó vallásban is voltak áldozati szertartások, de ennek célja nem Jahve befolyásolása, hanem csak a **hálaadás** és a **dicsőítés** volt.

1. közép csomag Ókor esszék

2. feladat

A feladat az ókori görög hitvilággal kapcsolatos. Mutassa be a forrás és ismeretei segítségével az istenek jellemzőit, szerepét az ókori görög hitvilágban! (16 sor) 2017. május

Artemisz és Aktaión egy ókori görög vázaképen
(Aktaión egy vadász volt, aki megleste a fürdőző Artemiszt.
Az istennő bosszúból szarvassá változtatta, saját kutyái tépték szét.)

Az ókori görögség vallása a Kr. e. VI–V. századra alakult ki a görög **mitológia** ma ismert formájában. A görög vallás egy olyan **politeista** vallás volt, amelynek egyik legfontosabb jellemzője, hogy istenei emberi tulajdonságokkal rendelkeztek és emberi alakban ábrázolták őket (**antropomorfizmus**). A görög istenek ugyanolyan irigyek, hűtlenek, bosszúállóak voltak, mint az ember, akiktől **félisten** gyermekeik (például Héraklész, Akhilleusz) is születtek, és csak abban különböztek az embertől, hogy halhatatlanok voltak és nagyobb hatalommal rendelkeztek, mint az ember. Ezek az istenek irányították a természeti (például a földrengés, a termékenység, vihar) és az emberi (például szerelem, bölcsesség, háború, vadászat) világ jelenségeit. **Tizenkét főistenség** volt, akik az **Olümposz-hegy** tetején laktak, vezetőjük pedig **Zeusz** volt. A görög poliszok mindegyike ugyanazt a vallást követte, így **ez volt az egyik legfontosabb összetartó erő** a politikailag széttagolt (több száz poliszból álló) ókori görög világban. A görög **kultuszvallás** híresebb **szentélyei** váltak a görögség legfontosabb vallási központjaivá. **Delphoi** szentélyébe például **jóslatokért** utaztak el az ókori görögök, míg az **olümpiai szentélybe** azért, hogy megnyerjék a Zeusz tiszteletére rendezett legrangosabb **sportversenyt**, az olimpiát. A görög mitológia emellett a **művészeti alkotásokra** is (például épületek, szobrok, irodalmi művek) jelentős hatást gyakorolt.

3. feladat

A feladat az ókori görögök hitvilágára vonatkozik. Mutassa be az ábra, a szöveg és ismeretei segítségével a görög hitvilág jellemzőit! Térjen ki arra, hogy milyen szerepet játszott a vallás a görögök mindennapjaiban és művészetében! 2005. október. (14 sor)

„Nézzük csak meg ezt a szigorú tekintetű, szakállas istent, aki az Olümposzon trónon! Kezével villámot markol, lába mellett sasmadár őrökdi. Ő a fellegtorlaszoló Zeusz, a dörgés és villámlás ura, az istenek királya. Oldalán felesége, Héra áll, akit egy páva kísér. Ő a házasság féltékeny istennője, akitől – rossz természete miatt – félnek a férfiak.

Kicsit távolabb Zeusz testvére, Poszeidón, a tengerek hirtelen haragú istene látható. Könnyen meg lehet ismerni háromágú szigonyáról és a fürtjei közé fonódott algákról – talán éppen most érkezett tenger alatti palotájából. Rettegett haragját különösen a hajósok félték, mivel ő parancsolt a szeleknek és a viharoknak. Testvére, a feketébe öltözött Hádész sötét ábrázattal húzódik félre, ő a holtak fejedelme.

Szemünkbe ötlük egy ócska sipkájú, rút isten is. Kezében kalapáccsal, bicegve, szüntelenül föl s alá járkál. A neve Héphaisztosz, s a kovácsok isteneként tisztelik. Apja Zeusz, anyja Héra, s felesége a szép Aphrodité, a szerelem istennője, akit mindig galambok kísérnek. Ha teheti, minél távolabb húzódik a férjétől; inkább Árészsal szeret társalogni. Ez az örökké háborgó, tetőtől talpig fölfegyverzett férfiú a háborúk ura. Athéné, ez a csodálatos istennő, bár vérttel, pajzzsal, dárdával és sisakkal van fölfegyverkezve, nem csupán a hadi dolgokkal törődik: ő a bölcsesség, a tudás istennője, az emberek tanítója. Az őt gyakran kísérő bagoly épp ezért lett a tudományok madara.”

(tankönyvi szöveg)

Az esszé kidolgozása:

Az ókori görögség vallása a Kr. e. VI–V. századra alakult ki a görög **mitológia** ma ismert formájában. A görög vallás egy olyan **politeista** vallás volt, amelynek egyik legfontosabb jellemzője az volt, hogy az istenek emberi tulajdonságokkal rendelkeztek és emberi alakban ábrázolták őket (**antropomorfizmus**). A görög istenek csak abban különböztek az emberektől, hogy halhatatlanok voltak és nagyobb hatalommal rendelkeztek, mint az ember. Ezek az istenek irányították a természeti és az emberi világ jelenségeit. **Tizenkét főistenség** volt, akik az **Olümposz-hegy** tetején laktak, vezetőjük pedig **Zeusz** volt. A görög poliszok mindegyike ugyanazt a vallást követte, így **ez volt az egyik legfontosabb összetartó erő** a politikailag széttagolt (több száz poliszból álló) ókori görög világban. A görög **kultuszvallás** híresebb **szentélyei** váltak a görögség legfontosabb vallási központjaivá. **Delphoi** szentélyébe például **jóslatokért** utaztak el az ókori görögök, míg az **olümpiai szentélybe** azért, hogy megnyerjék a Zeusz tiszteletére rendezett legrangosabb **sportversenyt**, az olimpiát. A görög mitológia emellett a **művészeti alkotásokra** is (például épületek, szobrok, irodalmi művek) jelentős hatást gyakorolt.

1. közép csomag Ókor esszék

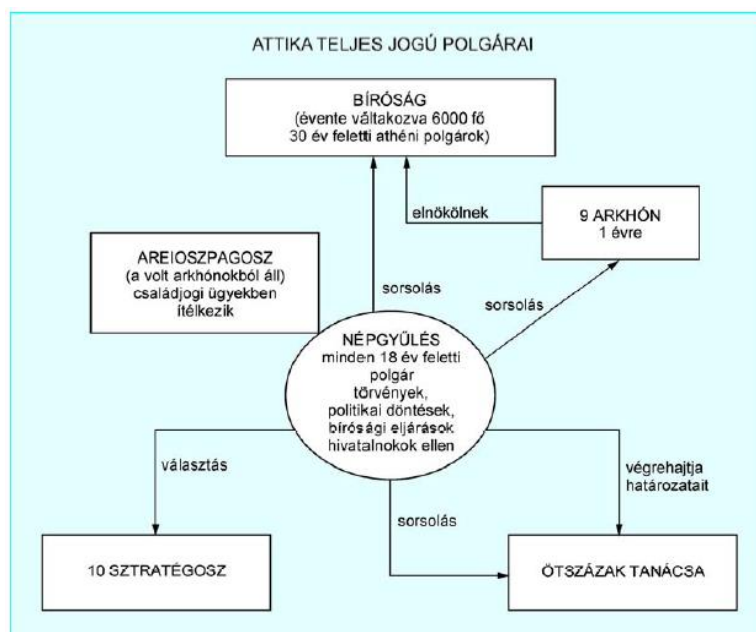
4. feladat

Az alábbi feladat az athéni demokráciával kapcsolatos. Mutassa be a források és ismeretei segítségével a Kr. e. V. századi athéni demokrácia működését! Térjen ki arra, hogy az intézményrendszer kiknek és miként biztosította a demokratikus jogok gyakorlását!

2005. május (14 sor)

„Olyan alkotmánnyal élünk, amely nem igazodik szomszédaink törvényei után, s inkább mi magunk szolgálunk például, mintsem hogy utánoznánk másokat, a neve pedig, mivel nem kevesekre, hanem a többségre támaszkodik: demokrácia. Törvényeink szerint a személyes ügyeket tekintve, mindenki egyenjogú, de ami a megbecsülést illeti, hogy a közösség előtt kinek miben van jó híre, itt nem a társadalmi helyzet, hanem a kiválóság ér többet, és ha valaki olyasmire képes, ami a város javára van, szegény sorsa és így jelentéktelen társadalmi rangja nem áll útjában. A szabadság szellemében intézzük el közügyeinket.”

(Thuküdidész: *Periklész beszéde Athén politikai berendezkedéséről*)

Az esszé kidolgozása:

A mai Görögország területén, az **Attikai-félszigeten** alakult ki a legjelentősebb görög polisz, **Athén**, amely a **Kr. e. V. század közepén**, **Periklész** vezetése alatt élte virágkorát. Periklész a démosz megnyerése érdekében olyan reformokat vezetett be, ami az athéni demokrácia fejlődésének csúcspontját jelentette. A népgyűléssel megszavaztatta, hogy a tisztségeket csak **sorsolással** lehessen betölteni és, hogy a tisztviselőknek az állam **napadíjat** fizessen. Ezt azért kezdeményezte, hogy a legszegényebb polgárok is tisztviselők lehessenek. Egytlen tisztség maradt csak, amit továbbra is választással lehetett betölteni: a sztratégoszi hivatal. A **sztratégoszok** (hadvezérek) továbbra is csak a leggazdagabbak polgárok közül kerülhettek ki. A periklészi reformok haszonélvezői a **teljes jogú attikai polgárok** (az Athénban született felnőtt férfiak) voltak. Csak ők vehettek részt a népgyűlésen, amely minden lényeges politikai kérdésben döntött. A **nők**, a **metoikoszok** és a **rabszolgák** ki voltak zárva a politikai jogok gyakorlásából. Periklész **megszüntette az Areioszpagosz népgyűlés felett gyakorolt ellenőrzési jogát**, és ezzel olyan **népvezérré** vált, aki 15 éven át – mint a sztratégoszi testület elnöke – ténylegesen irányította - a népgyűlésen keresztül - az athéni államot.

5. feladat

A feladat az ókori Róma történelmére vonatkozik. Magyarázza meg a források és ismeretei segítségével, **hogyan függött össze az itáliai parasztság egy részének tönkremenetele és a rabszolgatartás tömegessé válása a köztársaság hódító háborúival a Kr. e. III–II. században!** 2011. május idegen (16 sor)

„[...] a megműveletlen földnek a nagy részét ugyanis a gazdagok szerezték meg, s abban bíztak, hogy az idő múlásával ezeket már senki sem fogja tőlük elvenni. Sőt a szegényeknek környékükben lévő kisbirtokait is részben rábeszéléssel megvásárolták, részben erőszakkal elrabolták, s így eddigi birtokaik helyett immár hatalmas földeket műveltek meg. Ehhez azonban rabszolga-földműveseket és pásztorokat vettek igénybe. [...] Ebből eredően a hatalmasok egyre gazdagodtak, a rabszolganép betöltötte az egész országot, az italicusok [itt: itáliai kisbirtokos parasztok] viszont a csekély gyermekáldás és elnéptelenedés, szegénység, adózás és katonakötelezettség alatt szenvedtek. De, ha mindezek után maradt volna is munkára idejük, tétlenségre voltak kárhozhatva, hiszen a föld már a gazdagok kezébe került át, s ezek szabadok helyett rabszolgákat alkalmaztak földmunkákra.” (Appianosz történetíró)

Az esszé kidolgoása:

A Kr. e. III. század közepe és a Kr. e. II. század közepe között eltelt 100 év alatt a **Római Köztársaság meghódította a Földközi-tenger egész medencéjét**, és a kis városállam világbirodalommmá vált. A sikeres hódító háborúk legnagyobb nyertesei az államot irányító **szenátori rend** tagjai, az **optimaták** voltak. Ők szerezték meg a meghódított itáliai területeken kialakított közföldeket (**ager publicus**), amelyekből olyan nagybirtokokat (**latifundiumok**) hoztak létre, amelyen olíva bogyót és szőlőt termesztettek. Az egyre növekvő katonai terhek, a provinciákból beáramló olcsó gabona és a latifundiumok versenye miatt egyre több birtokos római paraszt ment tönkre, akiknek a földjeit a nagybirtokosok vásárolták fel. A földjüket vesztett parasztok nem tudtak a latifundiumokon dolgozni, mert azokon olcsón megvásárolható **rabszolgákkal** dolgoztattak. A föld és munka nélkül maradt római parasztok tömegével költöztek Rómába, ahol alkalmi munkákból, valamint politikai jogaik áruba bocsátásából éltek: belőlük alakult ki az **antik proletariátus** új társadalmi csoportja. Mivel a római törvények szerint a földdel nem rendelkezők római polgárok nem voltak kötelezhetőek katonai szolgálatra, ezért a birtokos parasztság tömeges tönkremenetele **katonai válságot** okozott, ami egyre súlyosabb **politikai válságba** sodorta a Római Köztársaságot.

6. feladat

A feladat a Római Birodalom történetéhez kapcsolódik. Mutassa be a forrás és ismeretei segítségével, **hogyan hatottak a köztársaság korának hódító háborúi a római parasztság helyzetére!** 2016. május idegen (16 sor)

„A földművelésre és állataik őrzésére rabszolgát vásároltak, mert attól tartottak, hogy a szabad embereket elvonja majd a katonai szolgálat a földműveléstől. De meg máskülönben nagy nyereséget is hozott nekik a szolgák gyermekeinek nagy száma, a rabszolgák ugyanis hadmentességük miatt nagyon elszaporodhattak. Ennek következtében az előkelők rendkívüli módon meggazdagodtak, a rabszolgák száma a vidéken nagyon is gyarapodott.”

(Appianosz: *Róma története*)

Az esszé kidolgozása:

A Kr. e. III. század közepe és a Kr. e. II. század közepe között eltelt 100 év alatt a **Római Köztársaság meghódította a Földközi-tenger egész medencéjét**, és a kis városállam világbirodalomná vált. Az egyre hosszabb ideig tartó hódító hadjáratok miatt egyre költségesebbé vált a paraszti birtokok gabonatermelése (pl. bér munkásokat kellett felfogadni a távollévő férfiak munkájának pótlására). A provinciákból (főként Szicíliából) beáramló olcsó gabona pedig már végképp arra kényszerítette a birtokos parasztokat, hogy eladják földjeiket, amiket az optimaták vásároltak fel. Az optimaták a felvásárolt földekből és a bérelt állami közföldekből (**ager publicus**), olyan nagybirtokokat hoztak létre, amelyen olíva bogyót és szőlőt termesztettek (**latifundium**). A földjüket vesztett parasztok azonban nem tudtak a latifundiumokon dolgozni, mert azokon az optimaták olcsón megvásárolható **rabszolgákkal** dolgoztattak. A föld és munka nélkül maradt római parasztok tömegével költöztek Rómába, ahol alkalmi munkákból, valamint politikai jogaik áruba bocsátásából éltek. Belőlük alakult ki az **antik proletariátus** új társadalmi csoportja. Mivel a római törvények szerint a földdel nem rendelkezők római polgárok nem voltak kötelezhetőek katonai szolgálatra, ezért a birtokos parasztság tömeges tönkremenetele **katonai válságot** okozott, ami egyre súlyosabb **politikai válságba** sodorta a Római Köztársaságot.

7. feladat

A feladat a római köztársaság történelméhez kapcsolódik. Mutassa be a **hódító háborúk belpolitikai következményeit** (Kr. e. II–I. század fordulóján) a források és ismeretei segítségével! 2014. május idegen (16 sor)

„A köztársaság akkoriban hatalmas területe már megakadályozta benne a rómaiakat, hogy hűek maradjanak a régi tiszta erkölcsökhöz. A sok ország és nép feletti uralom összekeverte a szokásokat, a rómaiak sokféle életmódot vettek át és fogadtak el mintaképül.”

(Plutarkhosz)

„Szó sem volt többé törvényről, népszavazásról vagy bírák kisorsolásáról, hiszen mindenki rettegetben élt: vagy rejtőzködött, vagy hallgatott. Ezek után Sulla minden intézkedését, akár consuli, akár proconsuli minőségben hozta őket, érvényesnek és megváltoztathatatlannak nyilvánították. A Forumon a szónoki emelvény előtt felállították aranyozott lovas szobrát ezzel a felirattal: „Cornelius Sulla, a szerencsés hadvezér”. Ezt a melléknevet adták ugyanis neki hízgelői ellenségei felett elért sikereiért, és a talpnyalás állandó melléknevévé tette ezt az elnevezést.”

(Appianos római történetíró)

Az esszé kidolgozása:

A Kr. e. II. század közepére a Római Köztársaság meghódította a Földközi-tenger egész medencéjét, így a kis városállam világbirodalomná vált. A hódító háborúk következtében tömegesen mentek tönkre a római birtokos parasztok, ami **katonai válságba** sodorta a Római Köztársaságot. A katonai válságot **Tiberius Gracchus** néptribunus (Kr. e. 133) úgy akarta megoldani, hogy a szenátori rend latifundiumait akarta szétosztani a parasztoknak kisbirtok formájában (így újra képesek lettek volna teljesíteni katonai kötelezettségüket). A szenátori rend azonban megakadályozta Tiberius földtörvényének végrehajtását, Tiberiust pedig megölték. 10 évvel később (Kr. e. 123) Tiberius öccse, **Caius Gracchus** néptribunus is földet akart osztani, de ehhez már a **lovagrend** támogatást is meg akarta nyerni, és már nem a latifundiumokat akarta felosztani, hanem a Karthágó területén létrejött **Africa provinciában** akart római polgárokat telepíteni. A szenátus azonban vele is szembefordult és végül öngyilkos lett. A Gracchusok bukása után **Marius zsoldoshadsereg** felállításával megoldotta a katonai válságot. Katonai sikereinek köszönhetően – bár a köztársaság törvényei tiltották ezt – egymás után ötször consullá választották. A szenátus azonban Mariusszal is szembefordult, emiatt a politikai válság **polgárháborúvá** mélyült, amit Sulla nyílt és véres diktatúrával próbált felszámolni.

8. feladat

A feladat a kereszténység kialakulásához kapcsolódik. Mutassa be a források és ismeretei segítségével, **hogyan viszonyulnak Jézus tanításai a zsidó valláshoz!** Mutasson be hasonló és eltérő vonásokat! 2009. október (16 sor)

„Ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy érvénytelenné tegyem a törvényt vagy a próféták tanítását. Nem azért jöttem, hogy érvénytelenné tegyem, hanem, hogy betöltssem azokat.”

(Máté evangéliuma)

„Hallottátok, hogy megmondattok: Szemet szemért és fogat fogért. Én pedig azt mondom nektek: Ne álljatok ellene a gonosznak, hanem ki arcul üt téged jobb felől, fordítsd felé a másik orcádat is. És ki törvénykezni akar veled és elvenni a te alsó ruhádat, engedd oda neki a felsőt is. És ki téged egy mérföld útra kényszerít, menj el vele kettőre [...]. Hallottátok, hogy megmondattok: Szeresd felebarátodat és gyűlöld ellenségedet. Én pedig azt mondom nektek: Szeressétek ellenségeiteket, áldjátok azokat, akik titeketátkoznak, jót tegyetek azokkal, akik titeket gyűlölnék, és imádkozzatok azokért, akik háborgatnak és kergetnek titeket. Hogy legyetek a ti Mennyei Atyátok fiai, aki felhossa az ő napját mind a gonoszakra, mind a jókra, és esőt ad mind az igazaknak, mind a hamisaknak. Mert ha azokat szeretitek, akik titeket szeretnek, micsoda jutalmát veszitek?” (Hegyi beszéd, Máté evangéliuma)

Az esszé kidolgozása:

A kereszténység a **Kr. u. I. században a zsidó vallásból** alakult ki, a Római Birodalom egyik provinciájában, **Palesztinában**. A **monoteista zsidóság** körében már régóta várták a **Messiást (Megváltót)**, akitől a zsidók többsége azt remélte, hogy visszaszerzi a zsidó állam függetlenségét. A zsidó valláson belül azonban létrejött egy vallási irányzat, az **esszénusok** szektája, amely azt várta a Messiástól (görögül **Krisztus**), hogy a bűntől váltja meg őket. Ennek a felfokozott Messiásvárásnak a légkörében született meg a **kereszténység**. Igehirdetők léptek fel, mint például **Keresztelő János** és a **Názáreti Jézus**. Jézus **12** tanítványával, az **apostolokkal** járta **Júdea** városait és azt hirdette, hogy aki hisz benne az képes lesz a bűneit őszintén megbánni, és így Isten meg fogja bocsátani a bűneit. A bűntől megszabadult ember is meg fog halni, de halála után **a saját testében fog feltámadni**, a feltámadott testben pedig már örökké fog élni. Jézus **elvetette** a zsidó törvényekben megtalálható **szemért-elvet** és azt is hirdette, hogy **az ellenségeinken nem bosszút kell állni, hanem szeretni kell őket**. A szerető és megbocsátó Isten követésére buzdító tanításaival túllépett a zsidóság haragvó és bosszúálló Isten-képén. A Jézus **szeretet parancsát** következetesen érvényesítő **Pál apostolnak** köszönhetően a kereszténység kilépett a zsidóság köréből, és **a Római Birodalom legnépszerűbb vallás vált**.

9. feladat

A feladat a keresztény tanításokkal kapcsolatos. Mutassa be az alábbi szemelvények felhasználásával, **hogyan érvényesül a keresztény tanításokban a szeretet parancsa!** Válaszában térjen ki arra is, **mi volt a tanítások jelentősége a források keletkezésének korában!** 2005. május idegen (14 sor)

A főparancs

„Mester, melyik a főparancs a törvényben?” Jézus ezt felelte: „Szeresd Uradat, Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez a legnagyobb, az első parancs. A második hasonló hozzá: Szeresd felebarátodat, mint saját magadat. Ezen a két parancson alapszik az egész törvény és a próféták.” (*Máté evangéliuma*)

A szeretet a parancsok foglalata

„Ne tartozzatok senkinek semmivel, csak kölcsönös szeretettel, mert aki embertársát szereti, a többi törvényt is megtartja. Hiszen a parancs: ne törj házasságot, ne ölj, ne lopj, a másét ne kívánd, s ami egyéb parancs még van, mind ebben az egyben tetőződik: Szeresd embertársadat, mint saját magadat. A szeretet nem tesz rosszat az embertársnak. A törvény tökéletes teljesítése tehát a szeretet.” (*Pál apostol levele*)

Az arany szabály

„Amit akartok, hogy veletek tegyenek az emberek, ti is tegyétek velük! Ez a törvény...”

(*Máté evangéliuma*)

Az esszé kidolgozása:

A kereszténység a zsidó vallásból alakult ki a **Kr. u. I. században**, a Római Birodalom egyik provinciájában, **Palesztinában**. Alapítója **Názáreti Jézus** volt, aki azt hirdette, hogy ő **Isten fia**, aki kínszenvedésével és halálával **megváltja** az embert a bűntől és annak következményétől: a haláltól. Jézus tanításának középpontjában a **szeretet parancsa** állt. Jézus azt hirdette, hogy aki hisz benne, az **még az ellenségeit is képes lesz szeretni**. Jézus szeretet parancsát követve **Pál apostol** azt hirdette, hogy aki képes a jézusi szeretetre, az nem fogja megszegni a tízparancsolatot sem, így nem kell betartania a zsidó vallás törvényeit (Tóra). Pál egyértelművé tette, hogy a szeretet parancsát követő pogányoknak nem kell felvenniük a zsidó vallást, és a gazdagoknak sem kell a vagyonukról lemondaniuk (elég volt adakozniuk) ahhoz, hogy kereszténnyé válhassanak. A szeretet parancsa alapján Pál apostol egy olyan mindenki (gazdag és szegény, rabszolga és úr, pogány és zsidó) számára nyitott, dinamikusan térítő vallássá alakította át a kereszténységet, amelyben rendkívül nagy társadalmi szolidaritás érvényesült. A keresztény közösségek lelkesen vettek részt például a betegek ápolásában és az éhezők táplálásában (**agapé**). Jézus szeretet parancsának következetes érvényesítése volt az egyik legfontosabb tényezője annak, hogy a kereszténység vált **a Római Birodalom legnépszerűbb vallásává**.

10. feladat

A feladat a kereszténységre vonatkozik. Ismertesse a források és ismeretei alapján a kereszténység főbb tanításait! 2009. május idegen (16 sor)

„5,38. Hallottátok, hogy megmondatott: Szemet szemért és fogat fogért.

5,39. Én pedig azt mondom néktek: Ne álljatok ellene a gonosznak, hanem a ki arcul üt téged jobb felől, fordítsd felé a másik orcádat is.

5,43. Hallottátok, hogy megmondatott: Szeresd felebarátodat és gyűlöld ellenségedet.

5,44. Én pedig azt mondom néktek: Szeressétek ellenségeiteket, áldjátok azokat, a kik titeket átkoznak, jót tegyetek azokkal, a kik titeket gyűlölnék, és imádkozzatok azokért, a kik háborgatnak és kergetnek titeket;

5,45. Hogy legyetek a ti mennyei Atyátoknak fiai, a ki felhossa az ő napját mind a gonoszokra, mind a jókra, és esőt ad mind az igazaknak, mind a hamisaknak.

6,2. Azért mikor alamizsnát osztogatsz, ne kürtöltess magad előtt, a hogy a képmutatók tesznek a zsinagógákban és az utcákon [...].” (Máté evangéliuma)

„13,13. Most azért megmarad a hit, remény, szeretet, e három; ezek között pedig legnagyobb a szeretet.” (Pál apostol első levele a korinthusiakhoz)

„3,29. Avagy Isten csak a zsidóké-e? Avagy nem a pogányoké is? Bizony a pogányoké is.

13,7. Adjátok meg azért mindenkinek, a mivel tartoztok: a kinek az adóval, az adót; a kinek a vámmal, a vámot; a kinek a félelemmel, a félelmet; a kinek a tisztességgel, a tisztességet.”

(Pál apostol levele a rómaiakhoz)

„6,1. A kik iga alatt vannak mint szolgák, az ő uraikat minden tisztességre méltóknak tekintsék, hogy Isten neve és a tudomány ne káromoltassék.

6,2. A kiknek pedig hívő uraik vannak, azokat meg ne vessék [ti. azért, mert gazdagok], mivelhogy atyafiak; hanem annál inkább szolgáljanak, mivelhogy hívők és szeretettek, kik a jötevében buzgólkodnak. [...]

6,18. Hogy jót tegyenek, legyenek gazdagok a jó cselekedetekben, legyenek szíves adakozók...”

(Pál apostol első levele Timótheushoz)

Az esszé kidolgozása:

A kereszténység a zsidó vallásból alakult ki a **Kr. u. I. században**, a Római Birodalom egyik provinciájában, **Palesztinában**. Alapítója **Názáreti Jézus** volt, aki azt hirdette, hogy ő **Isten fia**, aki kínszenvedésével és halálával **megváltja** az embert a bűntől és annak következményétől: a haláltól. Aki hisz Jézusban az képes lesz a bűneit őszintén megbánni (**bűnbánatot** gyakorolni) és ezért Isten meg fogja bocsátani a bűneit. A bűntől megszabadult ember is meg fog halni, de halála után **a saját testében fog feltámadni**, a feltámadott testben pedig már örökké fog élni. Jézus tanításának középpontjában a **szeretet parancsa** állt. Jézus azt hirdette, hogy aki hisz benne az **még az ellenségeit is képes lesz szeretni**. Jézus szeretet parancsát követve **Pál apostol** azt hirdette, hogy aki képes a jézusi szeretetre, az nem fogja megszegni a tízparancsolatot sem, és így nem kell betartania a zsidó vallás törvényeit (Tóra). Pál egyértelművé tette, hogy a szeretet parancsát követő **pogányoknak** nem kell felvenniük a zsidó vallást, és a **gazdagoknak** sem kell a vagyonukról lemondaniuk (elég volt adakozniuk) ahhoz, hogy kereszténnyé válhassanak. A szeretet parancsa alapján Pál apostol egy olyan mindenki számára nyitott, dinamikusan térítő vallássá alakította át a kereszténységet, amely gyorsan a **Római Birodalom legnépszerűbb vallásává vált**.

11. feladat

A feladat a Nyugatrómai Birodalommal kapcsolatos. Foglalja össze röviden a források és saját ismeretei alapján, hogy melyek voltak a Nyugatrómai Birodalom bukásának külső és belső okai! 2006. február (14 sor)

„A gótok 376-ban Trákiában megszállták a Duna partjait, majd kérték befogadásukat a birodalom területére. Az északi népek mozgolódásáról érkező ijesztő híreszteléseket hallva a hízelgés szakértői még nagyobbnak tüntették fel a császár szerencsésjét, amely íme annyi újoncot kínál fel neki váratlanul. Saját erőinknek és az idegeneknek egyesítése révén győzhetetlen sereg fölött rendelkezik, és a költséges hadkiegészítés terhe helyett egy nagy halom arany folyik be a kincstárba.” (*Ammianus Marcellinus*)

„[...] kitörültek egy nevet a városi tanács névjegyzékéből úgy, hogy az illető egész birtokát is elvesztette. Az ilyen helyzet egyre kisebb számúvá teszi az önálló városokat. A városok kisebbedése az egész birodalmat kisebbsíti meg.” (*Libanios beadványa Theodosius császárhoz*)

„[...] vétessék el a bérlőtől az a jog, hogy a colonusok rovására növelhessék a föld után járó részesedést, munkateljesítési vagy fogatállítási kötelezettséget [...]”

(*Kérvény a Kr.u. II. századból*)

„Mióután Orestes a fiát, Augustulust, Ravennában a császári trónra emelte, a rugius törzsből való Odoaker, a torcilingusok királya, scirus, herulus [germán népek] és egyéb törzsekből toborzott segédcapataival elfoglalta Itáliát, megölette Orestest, fiát, Augustulust megfosztotta a tróntól és mindössze avval büntette, hogy száműzte. Így a Nyugatrómai Birodalom, amelynek első császára Octavianus Augustus volt, ezzel az Augustulusszal elpusztult. Ezentúl a gótok királyai uralkodtak Rómán és Itálián.” (*Jordanes: Getica*)

Az esszé kidolgozása:

A Római Birodalom a IV. századtól általános gazdasági, társadalmi és politikai válságba került. Ez a válság sokkal jobban sújtotta a Birodalom a nyugati részét, amely egyre inkább elmaradt a fejlettebb Kelet mögött. Mivel nyugaton tovább folytatódott a városok és a kereskedelem hanyatlása, ezért a hatékonyabb katonai védekezés érdekében 395-ben Nagy Theodosius császár kettéosztotta a Római Birodalmat. A gazdaságilag és katonailag erősebb Kelet-Római Birodalom sikeresen ellenállt a germán népek támadásainak. A gazdaságilag és katonailag meggyengült Nyugat-Római Birodalomnak azonban a hunok elől menekülő nyugati gótokra kellett bízni határainak védelmét. A rómaiak azonban nem tudták megoldani a nyugati gótok élelmezését, ezért kifosztották Rómát majd rabolva-pusztítva Hispániába vonultak, ahol végül letelepedtek. A nyugati gótok lázadása teljesen védtelenné tette a határokat, így a többi hunok elől menekülő germán nép is rabolva-fosztogatva vonult végig a Nyugat-Római Birodalom területén, ahol barbár királyságokat hoztak létre (például a frankok Galliában, a nyugati gótok Hispániában, a keleti-gótok Itáliában, a vandálok pedig Africa provinciában). Nem sokkal a Hun Birodalom megszűnése (453) után a Nyugatrómai Birodalom is végleg megszűnt (476).